

## A kínai fal.

„Den Klnesiska Muren”

a címe egy érdekes könyvnek, mely most látott napvilágot Stockholmban, melyet megjelenése után behatóan ismertetett Svédország sajtója s mely minket különösen közletről érdekel, mert a könyvnek minden lapja, minden betűje a mi Schwimmer Rózsánkkal foglalkozik, vele, élete munkájával: »küzdelmével a jogért s háborújával a háború ellen!«

A legnagyobb ritkaság, hogy valakinek életében, munkabírása delelőjén ilyen emléket állítsanak. S habár a könyv minden sora a legmelegebb szeretetet sugározza, e könyv célja mégsem a baráti tisztelet megnyilvánulása akart lenni, mint amelyet nagyon megbecsült vagy nagyon befolyásos egyéniségeknek életük alkonyán egy-egy jubileum alkalmával felajánlanak: e könyv több annál, ez az ügyet akarja szolgálni, melynek Schwimmer Rózsa élete munkája szól. Az ügy ezen lánglelkű harcosának küzdelmét feltüntetve, akarja szítani a tüzet, melynek fényénél tovább küzdenek és lankadatlanul kitartsanak mindazok, kik az emberiség ezen legnemesebb és legkomolyabb küzdelmének harcosai.

A könyvet Anna Elgström, Frida Steenhof és Elin Wagner, a svéd szervezett nőmozgalom és a neutrális békemunka ezen kiváló vezetői szerkesztették s írásaikkal részt vettek benne a szociális munka legkiválóbbjai hazánkból s a külföld nemzeteiből. A szerkesztőn kívül Mrs. Carrie Chapman-Catt, Ellen Hagen, Mla Leche, flna Lenah 'Elgström, Frederikke Mörck, Paul Bjerre, Henni Forchhammer, Clara Ragaz, Otto Volkart, Johan Bergman, Ellen Key mellett megszólalnak hazánkból Teleki Sándor grófné, Bosnyák Zoltán, Giesswein Sándor, Glücklich Vilma, Pogány Paula, hogy mindannyian egy-egy vonással tegyék teljesebbé, szemléletesebbé Schwimmer Rózsa kiváló egyéniségének sokoldalúságát. Tudjuk, hogy Schwimmer Rózsa, mióta a háború kitört, egész lelkében megrendülve, minden erejét csak a béke munkájának szentelte, mert egész lényével érezte, hogy a nagy pusztulás közepette csak egy a fontos: a béke siettetése, mert hiába kötözzük a sebeket, hiába egyengetjük a jövő fejlődés útjait, ha minden további napja a háborúnak olyan pusztításokat hoz, melyeket nemzedékek regeneráló munkája sem pótolhat, tudjuk, hogy azelőtt is Schwimmer Rózsa lelkében minden jogtalanság élénk szószólóra, minden szenvedés meleg pártolásra talált és sokoldalú munkássága felölelte a nőmozgalom törekvéseinek minden ágát, minden téren úttörő munkás volt. Munkássá-

gának ezen különböző oldalait a gyermekvédelem, a pacifizmus, a választójog, stb. stb. terén mutatják be a különböző cikkek és részletes leírását adják hatalmas békemunkájának a Ford-expedíció keretében s azon kívül is. Mi, kik legközelebb állunk hozzá, nem is mertük volna őt úgy érdeme szerint dicsérni, mint ahogy az idegenek teszik; oly közel áll hozzánk, annyira egynek érzi a magyar nőmozgalom magát ő vele, hogy jóformán dicsérni sem mertük, de annál nagyobb gyönyörűséggel olvastuk a külföldiek magasztaló szavait. Reméljük, hogy a könyvnek nemsokára lesz magyar fordítása, gyönyörűségére azoknak, kik Bedy Schwimmer Rózsát ismerik és okulására azoknak, kik a prófétát hazájában nem ismerik, ragyogó példának odaállítva hatalmas egyéniségét valamennyiünk elé. De addig, is hadd közöljünk itt néhány idézetet az érdekes, a maga ne” mében páratlan könyvből.

Ellen Key így szól:

»Schwimmer Rózsa oly egyéniség, ki lángoló hittel öleli fel ideáljait és acélos energiával száll síkra értük. Úgy tűnik fel nekem, mintha egyike lenne a legnagyobb hatalmaknak, melyek a nő jogáért s a békéért küzdenek s ezért ő lesz leghivatottabb bajnoka az emberiség újraébredésének a háború után, amelynek megszűnéséért több szent buzgalmat, izzóbb akaraterőt vitt síkra, mint bárki, aki e téren működött. A béke munkájában oly ritkák a lánglelkek! Schwimmer Rózsa ezen ritka tünemények sorába tartozik.«

Henni Forchhammer, a dán Nőszövetség elnöke, az I. C. W. alelnöke, így ír: »Lángoló ékesszólása magával ragadja hallgatóit és csatasorba szólítja az asszonyokat hogy küzdenek a háború ellen. Izzó békeakarataért, fascináló lángszaváért és törhetetlen előretörekvéseért valamennyien hála-lára vagyunk kötelezve iránta.«

Johan Bergman svéd egyetemi tanár így méltatja egyéniségét és munkáját:

»Ritkán hallhattuk a világmorlásnak ezen viharos éveiben egy politikailag csak némileg érdekelt résztvevőnek, szavát, aki annyira »au dessus de la mêlée« lett volna, mint ez az energikus és kiváló tehetségű harcosa a békének, aki pedig egy hadviselő nemzetnek a tagja, s ki természeténél fogva lánglelkű. Lelke mélyében neutrálisabbnak és mindkét féllel szemben igazságosabbnak láttam, mint legtöbbjét a neutrális nemzetek tagjainak, kiknél a két hadviselő fél hatalmas propagandája elhomályosítja az objektív megítélést. Elvitázhatatlan nagy érdeme, hogy sikerült neki egy oly nagystílű vállalatot inspirálni, mely minden idők legnagyobb emléke lett volna, ha az a sors nem érte volna utól, mint elmúlt időkben is a legjobbakat, hogy genialis ideáját kíméletlenül és kegyetlenül kiszarolva elrontották s őt magát félretolták — oly intrikákkal szemben legyőzteni szinte dicséretére válik egy büszke, egyenes, nyílt egyéniségnek.«

Otto Volkart mondja: »Impulzusa oly erős és oly lángoló, hogy minden csalódás, mely éri, csak újabb ösztökélés arra, hogy más utón és más alakban küzdjön ideáljaiért.«

Poul Bjerre: »Bátorsága törhetetlen.«

Mörck Frederike: »Bátran, ifjúi lelkesedéssel és szilárd, meleg hittel ügyének igazságában, amelyért izzó szónoki erővel küzd, — így láttuk Schwimmer Rózsát mindazon kongresszusokon, hol a női jogoknak, a békének s a munkásoknak kérdéseit tárgyalták. Úgy mint ő, senki sem tud áldozni, hogy a jogfosztottak védelmére keljen.«

Clara Ragaz: »Schwimmer Rózsa mintegy egyesíti a női egyéniséget azon szellemi tulajdonságokkal, melyeket a férfinak tulajdonítanak. Mindig mélyen meg voltara hatva, ha észleltem érzelmeinek hatalmas lendületét s azon mély-

séges segíteni akarást, mely őt lelkesíti, s ép úgy csodáltam éles gondolkodását, biztos ítéletét, gyors elhatározását és fáradhatatlanságát a kivitelben. Nagy műve kisiklott keze alól és szinte tragikus sors, hogy ezen tette, cselekvésre alkotott egyéniség! az emberek irigysége, a helyzet alakulása folytán tétlenségre van kárhóztatva. De az ő ideje eljövend s végzett munkája nem volt hiábavaló. Ha a pusztító vihar elcsendesül, látni fogjak mindazt a nagyot, újat, minek magvát elhintették a béke bátor harcosai, s ezek közt Schwimmer Rózsa neve az elsők közt fog ragyogni!»

Így szólnak róla az idegenek; nincs mit hozzátennünk, csak azon óhajt fejezzük ki: bárcsak elérkeznék már az idő, mely szabad tért enged Schwimmer Rózsa alkotó erejének.

*Szirmai Oszkárné.*